

ТАНКИ ЧАСОПИСИ-КРАТКИ НАПИСИ

Што би рекао Владика Раде: "Нове нуље рађу нове силе" — треба писати сасвим кратко тамо где смо навикли да пишемо до миде воље дуго и приметно.

Тесте ли испунили да вас лепота неке ствари или морална вредност неке ствари испуни некада оваквим а некада сасвим друкчијим расположењем и сасвим друкчијом температуром². Чар или вредност испуне вас некад веселост, хреброшћу, ^ирчали бисте са зеленом гранчицом у зубима, певали бисте. Други пут, тако подлегнете чари и вредности да вас то просто сатре: умукнете, уколите се, ^{не}то је у гуши тесно. Французи кажу не то: ~~Нема~~ се то не дешава, ми смо и у уметности и у моралу народ мере и хармоније. Енглези кажу: ~~Нема~~ се боге дешава и једно и друго, ми смо у уметности и у моралу народ сентимента и ирационалности. Јапански један професор написа: ~~Ми~~ реагујемо метафизички³ ~~је~~ мислим да су Јапанци једини метафизички народ. — ~~Није~~ професор не отпор⁴ То не, али ^{можда} ~~нешто~~ нешто друго. Ви Јапанци, рекао би човек, гледате у свет као да сте доглед натрашке ставити пред очи. Ваша лирска песма, то је просто једна дивна мада арија. Ваши акварели на свили, хартији, на финим асурилама, то су лирске песме. Песник ваш иде на бокал вина са сенком својом и са месецом. Војник ваш седе у јапански торпедо и ~~пропа~~ гине од оружја своје земље.

Али шта хоћете ви са тим јапанским стварима². Шта ће вам тај разговор о Јапану². Само због јапанских лампиона. А шта ће вам ти лампиони². је ли, то ипак нека метафизика². Заиста није, биће само једна слика кро³ коју ћемо по јапански, натрашке, сагледати један врло стваран закључак. А сећате ли се тих ванредних лампиона². Од мекане, пуне, свиленасте хартије, правилно уборени, дивних основних боја, по њима фантастични цртежи, а склапају се с помоћу оних бора као лепезе. Ако их ^Еобворите и обесите, то су крупни сапунски мехури у којима горуца свећица или жаруља. Преживи боја ~~додат~~ зависе од ветра и од ројева мушица. Сад је ~~мехур~~ мехур зелен као смарагд, сад врело жут као крупна лена, сад забукти црвено као да се запалио. И одиша се запалио, и нестало као сапунски мехур без трага. Чудна јапанска хартија нема пепеца.

А шта ћете и куда ћете са тим шампионом? ² Журите! Танки часописи, кратки написи. Журим. Има доживљаја, искустава, радњи и сарадњи који су пуни вредности, пожртвовања, ^{непоте.} ~~непота~~ Неки ваш став, радњи или ^{сарадња} ~~непота~~ дејствовали су кроз саму љубав и оданост, најбољу вољу, жељу, највишу жељу човеку: да другом човеку ~~дајете~~ радост. Јесте ли погледали добро у очи човеку коме сте учинили ~~радост~~ радост? Јесте осетили то блаженство, тај понос, ту најчистију доброту — коју је Платон заборавио да узме у обзир. Али ето ни ви, ни ваша околина, ни нека посебна личност нисте то ценили, нисте памтили, и то је полако некуда ~~отонуло~~, помешало се са забором. На се, ^{сасвим} ~~сави~~ неочекивано за вас, нешто појави, нешто далеко што се јавља кроз просторе, али онај заборављени део вашег живота ^и ~~рада~~, ваше лепе радости, одједном се издигне из заборавног порасте до праве заслуге, до непоте од реткога људског односа поверења и даривања... у једном великом америчком часопису окрећете листове. Читате причу о једној животињи и дивите се шта све човек може знати о животу животиња. На читате неку данашњу песму, мучну изви-логику, и поли^ссинтактичку граматiku, и полиграматичку синтаксу, и журите да пређете на полеђину стране. ~~Узвукотакт~~ Кад тамо — читуље, а под читуљом потпис В. Х. Олн, [W. H. Auden] један од најдаровитијих млађих енглеских песника. Ви се уплашено изненадите, и како ^{јесте} ~~јесте~~ у таквим моментима, остави вас јасна памет, и ви за неко време не знате обичај, не знате ко је мртав: онај чије име стоји горе, или под текстом. Да, да, ко је текст потписао, тај је текст и писао, добро је, ~~Олн~~ Олн је, у добри час, жив.

~~Али~~ ~~Данци~~

В. Х. Олн, ко је? Још млад човек, једва у четрдесетим, угледно име у литератури Британије, пред рат вођ читаве групе најдаровитијих младих песника, и ~~данас~~ данас често углед и модел, и данас гранични камен од којег критика и коментари рачунају: они пре Олн, они после Олн. Пре други светски рат Олн је напустио родну земљу, отишао у Америку, постао амерички грађанин. Био је јерд ране младости пацифист, интернационалац, жена му је ~~Немица~~ ^{Немица}; поезија му је стално пуна друштвених проблема, и проблема човека у наша времена која ^{данашње} ~~исти~~ стичу сукобе и катацизме као типично у историји ~~наших дана~~. Ми бисмо рекли да Олн, као некада Вајрона, пече што је напустио родну земљу. Ми га осећамо као Британца који

живи у Америци, као човека који у једном тренутку горке забринутости ^и сумрака
око себе, није знао куда ће, као песника кога мучи носталгија за родним језиком,
јер се у Америци не говори енглески. Час у сатиричним стиховима, час у врло за-
нимљивим ^{модерним} баладама, у дугим поемама и епистолама ^{он} даје изразе једној забри-
нутости која се храбро не да, која се смеје да не би плакала. Да прикажемо ^{одна},
кратко и брзо, са неколико стихова из дуге једне његове песме.

Енглеска, за мене, то је мој језик,
и оно што сам радио кад сам био млад...

...
Енглеска ми каже шта значимо...

Свако право јединство почиње
са признавањем разлика:
да свако има потреба,
и свако моћ да их задовољи...

А у читуљи оној ^{одна} је забележио смрт једног професора књижевности, и објаснио
зашто га тако гласно и под потписом жали: зато што му је био пријатељ, али наро-
чито зато што му је читао све рукописе, све, пре но што ће пред штампу и јавност.
Згрчи вам се нешто у души, као да је нешто ^о негде заболело, сетите се неких ^{читуља}
које нису никада биле објављене.

Журим, журим, али мораћемо још једна алинеја. Да, читалац
кад прочита ^{одна} текст, мало као зебне, осмех неки поремети му црте у лицу. ^и
Чињеница да човек човеку чита све рукописе, наставља без колебања да ради то, са
одушевљењем и у доброј вољи — та чињеница сама собом можда ^и није сувише ретка
или чак усамљена. Али усамљено стоји ^и пример да неко јасно и гласно, свечано, смр-
ћу оглашено и уздигнуто призна да је та чињеница важна и незаборавна. ^{Одна} по-
ступак је тако човечан, тако поштен, тако интелигентан, тако силно моралан, тако
културан! Има у тој читуљи психологије и етике, има социологије и поезије. ^и
~~нових~~ ^{Одна} нова узбуђена захвалност за племениту и одговорну услугу, пуну љубави,
вас је скоро сатрца. Стајно, до ^и гроба читали све рукописе млађег писца и
песника, која ~~радост~~ ^{сарадња} која радост моћи казати другоме са вером и разу-
мевањем: довршио си! добро је све! радуј се! радујем се ^и срећан ^и ту гледам у очи!

Сваки човек има неосетљиво место у мозгу, слепо место у виду,

глухо место у слуху — и ко ту помаже од душе, од свих својих сила ^{обавриво} и
 топло, тај чини дело милости телесне и душевне. Зато је **Оди** имао потребу да ~~каже~~
 каже свету са обе стране океана, и даје: **Изгубио сам човека који ми је читао**
 рукописе, који се потпуно безимено додевао мени са најбољим у себи — о, људи,
 чујте! о, људи, сетите се, сећајте се да има људи који су срећни од давања! **А** ми до-
 дајемо: **А** она **Читуља**, то је део **Одновакњижевнога** рада, део његове културе, део ~~дета~~
 његове будуће ~~би~~ биографије. Али где су други **Одни**, и где су друге **читуље**? Ни-
 ко до **Одна** није човечји гроб тако обележио. **А** оне ~~друге~~, и остале **читуље** из ~~прош~~
 прошлих и будућих времена — јапански шампиони! Без трага, без пепела, без поме-
 на. Остаје још питање: које је од двога ипак веће лепоте, више морална вредност.
Давати треће тако ~~како да левица не зна шта чини десница.~~
Давати себе, своју душу љубав, то је среће ^а ~~погледа~~ у очи дарованоме и ћути.
Али **читуља**? **Читуља** ипак остаје отворено питање.

Исидора Секулић

Isidora Sekulic